

REDACTIA

Arad, Deák Ferencz-u. Nr 8

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria :
pe un an 20 cor. pe 1/2
an 10 cor.; pe 1/4 de an
5 cor.; pe 1 lună 2 cor.

Nr-ii de Duminecă pe an
— 4 coroane.

Pentru România și
străinătate pe an:
40 franci.

Manuscripte nu se napolază

ADMINISTRAȚIA:

Arad, Deák Ferencz-u. Nr 8

INȘERTIUNILE:

de un șir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 b.,
de fiecare publicațiune.

Atât abonamentele cât și
inșertiunile sunt a se plăti
înainte în Arad.

Scrisori nefrancoate nu se
primesc.

TRIBUNA POPORULUI

Anul V.

Număr de Duminecă

Nr. 20

Gimnastica în școale.

(*) Marea însemnătate a gimnasticeii în școală și chiar pentru adult, este azi recunoscută pretutindeni. Nu e vorba adică numai de îngrijirea fizică a omului, ci gimnastica este un puternic mijloc de educațiune. Curajul, disciplina, avântul sufletesc și ca un corolar al acestora: iubirea de patrie și de neam, — eată ce se pot desvolta îndeosebi prin gimnastică.

De-aceea în toate țările culte 'i-se și dă gimnasticeii însemnătatea pe care o merită. Și nu s'ar pute zice, că popoarele culte și energice cultivă gimnastica, ci mai aproape suntem de adevăr când vom presupune, că Elvețianii și Germanii, de pildă, au ajuns, în evenimentele cari i-au înălțat, să fie admirați mai ales în urma grijei ce au depus, ca generațiunile, dela 1860 încoace, să fie oțelite și educate prin gimnastică.

Eată de ce, în timpul din urmă, Românii — vorbim îndeosebi de frații nostri din România — dau și ei importanță gimnasticeii. Sub ministrul Haret, de pildă, prin 1896 și 1897, cu privilegiul serbarilor de 10 Maiu, s'a arangeat în Cismigiu un fel de concurs al celor mai isteți elevi. S'a făcut nu gimnastică propriu zisă, ci s'a jucat oină, unde, fără îndoială, se poate dovedi rezultatul la care s'a ajuns prin gimnastică. S'a introdus, d'asemenea de vreme îndelungată, usul, ca la 10 Maiu, de-odată cu oștirea, să defileze și elevii școalelor secundare și chiar a celor superioare, ca de pildă școala de poduri și șosele (politehnica), care, ca și școala normală (preparandia) a Societății, este organizată oarecum militarmente: studenții poartă nu numai uniformă, ci și armă (sabie), ear în ceea-ce privește instrucțiunea militară, au ca profesor un oficer.

Pecat însă, că noi, cei de-aici, nu imitam, în privința aceasta, pe frații din regat. Se predă, ce-i drept, pretutindeni în școlile noastre medii, gimnastica. În puține locuri se face însă progres, care să se remarcheze, ci și profesorii și elevii consideră gimnastica drept un fel de robotă, de care se bucură când scapă. E desigur și mai de regretat, că în preparandii se pune mai puțină grijă pentru gimnastică, deși în primul rând viitorii învățatori ar trebui să știe bine gimnastica. Având ei și pricepere și trzgere de inimă pentru acest puternic mijloc de educație, ar avé în același timp cu un mijloc mai mult pentru formarea generațiunilor dela sate. Numai așa s'ar pute spera, ca cu vremea să avem și noi, ceea-ce este în țările culte, însoțiri de gimnastică ori de jocuri între tinerii adulți.

Că ce rol ar trebui să joace aceste însoțiri în mijlocul poporului și care ar fi folosul lor obștesc, nu este aci locul s'o spunem. Poate-că nici nu-i necesar. Cine nu înțelege

oare schimbarea mare ce s'ar opera în însăși ființa poporului nostru, dacă generațiunile tinere, viitorii soldați și viitorii întemeietori de familie, ar primi o educație fizică mai corăspunzătoare! Dacă dela vârsta de 15—16 ani tinerii sătenii, în Duminecă și serbători, n'ar perde vremea la horă, bătucind pământul și înghițind praf, de și-e milă de ei când îi vezi seara plecând acasă, obosiți de niște jocuri adesea stupide și în cele mai multe locuri monotone, și murdari de praf și sudoarea jocului, — ci s'ar deprinde cu jocuri gimnastice raționale, cari întăresc corpul întreg, desvolta în tinerii mândria, demnitatea și simțul de tovarășie.

În țările culte, la marginea fiecărei comune este loc destinat pentru asemenea jocuri și toți sătenii abia așteaptă să vadă spectacolul plăcut pe care-l oferă aceste jocuri, mai ales când sunt împreunate cu concursuri (întreceri) generale.

Să nu mergem însă în străinătate, ci să învățăm din cele ce ne arată concetățenii nostri maghiari. Duminecă, de pildă, ni-s'a dat privilegiu să vedem examenul de gimnastică al preparandiei de stat, al elevilor dela gimnasiu și școala reală din Arad. Ei bine, nu avem decât cuvinte de laudă la adresa lor. Prestațiunile unor elevi au fost adevărată artă, și în general, totul a răpit publicul numeros, care venise să vadă ce este capabil a face un profesor abil și energic, cum e dl Nagy Sándor. Îndeosebi s'au distins cei dela preparandia de stat, dintre cari o seamă se vor duce să iee parte și la concursul mare ce va avé loc în Budapesta.

Ar fi vremea, socotesc, ca cei în drept și competenți, să se gândescă, cum s'ar pute valora în școlile medii române cuceririle ce gimnastica a făcut la alte popoare. Îndeosebi în preparandii să se deo o importanță mai mare acestui mijloc de a forma caracterele.

Piezis. Pe când la Viena președinții Delegațiunilor asigură Tronul de loialitate, supunere și iubire față de ilustrul nostru Monarch, pe atunci „Budapesti Hirlyap” se îndeletnicește cu astfel de apucături piezice:

... Adeseori am auzit, că nu e permis a se atinge de limba armatei, pentru că aparține dreptului Suveranului. Dar se uită, că regele acest drept suveran al său îl exercită pe cale constituțională și că ministrul de războiu este responsabil pentru modul cum își exercită M. Sa dreptul de cap al armatei...

Ascultașul acestei „lecții de constituționalism” e întreprtat — pe lângă că nu prea e un semn de loialitate față cu Monarchul, contra limbii germane a armatei comune de pe teritorul ungar. „Budapesti Hirlyap” pledează pentru limba de învățământ maghiară în școlile de ofițeri; și cere ca să fie trântiți pe rând ministrul de războiu, până nu se va găsi unul, care să înțeleagă, că dreptul de asemenea natură, excepționale pentru Maghiari, trebuie să se dea.

Și aceasta pentru consolidarea unității monarchiei?

Prea e vedită reaua credință!

Alegerile. „Festi Napló” află din cercuri inițiate, că viitoarele alegeri de deputați pentru Dieta din Budapesta nu vor pute avé loc decât în luna Octombrie, judecând după marea masă a chestiunilor ce trebuie să fie rezolvate încă de actuala sesiune legielativă.

În luna Iunie, după închiderea Delegațiunilor, parlamentul se va ocupa de partea din urmă a legii de incompatibilitate, apoi de simplificarea administrației și în sfârșit de chestia cvotel. După pertractarea acestora vine vacanța de vară; și numai la sfârșitul lui August se pot întruni din nou „părinții patriei”, pentru a preface în legi alte trei proiecte complimentare, pentru reforma administrației.

Independenții. Mercuri, la 22 l. c. au ținut ședința subcomisiunile Delegațiunilor ungare, dimineața ascultând raportul marinei, ear' după amiază expozeul ministrului de externe, al contelui Goluchowski.

La raportul ministrului de externe reflectează Holló, declarând, că nu va vota budgetul externelor, pentru-că se găsește „în fața unei falsificări a dreptății publice, care nu cunoaște un imperiu unitar, ci două state deosebite și independente”.

Ne întrebăm, atunci ce mai caută Holló în Delegațiuni?

Să se facă lumină!

Primarticolul, intitulat „Memento” al „Indelungrăbdătorului” din acest prețuit ziar, apărut Duminecă, la 6/19 Maiu a. c., înseamnă, în țesă generală, un bun început pentru limpezirea situației, în care se găsește azi diecesa noastră.

Acest „Memento” pregătește lumea pentru lucruri, cari până azi i-au fost foarte puțin cunoscute.

Cu multă sete și cu nespuse dor am așteptat deschizând tainele, ce ascundeau trecutul, pentru-ca să se știe și cunoască odată direcțiunile activității și moralul vechiului și noului sistem în biserică noastră.

„Indelungrăbdătorul”, după-cum se vede, merită perfect titlul ce 'și-l'a dat, pentru-că mai are în suflet optimismul de-a crede, că pentru vederile sale sănătoase și edificatoare, pentru bunătatea sa nemărginită, cei răi și păcătoși se vor trezi, își vor veni în ori; se vor cutremura de clopotul de-alarmă; se vor scobori în conștiința lor întunecată și vor zice, căindu-se, un „mea culpa!” — ear la urmă, își vor pune, ca David, sacul în cap și se vor cuminți, urmând calea moralei lui Christos, cu cuvântul și cu fapta.

Puternicul „Memento”, după modesta convingere și experiență ce-o am, nu va produce în filii „sistemului căpătuelilor” nici o sguiduire, ba nici măcar o impresie momentană.

Dacă cetitorii acestui ziar; dacă înșiși bărbații, cari desinteresati su

răbdat mereu toate și au creat o eră mai bună în biserică noastră, au apucat vre-odată trompetele „bandei organizate în guerile”, atunci mai poate crede cineva, că „punând în evidență întreagă desinteresarea, cu care lucrează noul sistem alături cu interesele concretizate din vechiul sistem” se va face să-și părăsească calea anarhică și să se învețe a cinsti munca și prestațiunile reale ale oamenilor de bine?

Dar, bine; nu prin comparații de salon, nu prin menagerii și condescendențe se pot înfrâna asemenea răi și păcătoși, ci prin o cură radicală, prin amputarea membrului bolnav din corpul atacat al instituțiunilor noastre, pentru noi atât de scumpe.

Să se facă odată lumină, și nu cu mândra și cu draga, ci tot ce-i rău și neap pentru muncă nobilă și cinstită — ca pomul din scriptură — să se taie și în foc să se arunce!

Eată singura și neîncungurata cale, pentru-ca să te poți așterne cu dor și dragoste de muncă, ear rodul să-l poți produce și gusta pentru mângăierea ta și pentru binele nației. Prea am făcut și în direcția asta politică de vorbe și ear vorbe; să mai ajungă vremea acuma și la fapte. Multe am răbdat, nu-i vorba, dar numai dacă-i spus medicului că te doare, și nu-l rogi să-ți aplice medicamentul de lipsă, — n'ai făcut nici un pas, ca să-ți restabilești sănătatea.

Opinia publică — în cazul nostru — e medicul; „Indelungrăbdătorii” sunt bolnavii, ear cangrena sunt răii și păcătoșii pripășiți în spatele acestora.

Opinia publică de multe ori fals a judecat pe „Indelungrăbdătorii” nostri, gratificându-i cu epitete, pe cari, zău, nimeni nu le-ar pune în fe-reastră, tocmai pentru-că mereu se văitau, și, horrible dictu, când opinia asta alergă într'un suflet și cuprinsă de milă să-i întrebe: de ce strigă, ce-i doare?!

— A, îți mulțumesc, opinie publică; n'am cuvinte să-ți mulțumesc, dar... mi-a trecut... sunt bine... Așa, o durere momentană... Acesta li-a fost răspunsul.

Să fie de-ajuns experiențele de până-acum. Și dacă e să se illustreze moralul noului sistem, n'aveți decât să primiți, între altele, și modesta mea părere:

1) Să se facă un apel la toți cei-ce au trecut prin școala „venirii de-acasă”;

2) Aceștia să fie somați, sub cuvânt de demnitate personală și onoare națională, a dovedi cu acte cele ce susțin;

3) Să se arate școala „nepotismului”;

4) Modul și mijloacele, prin cari s'au făcut căpătuelile, — și din aceste puncte și altele în legătură cu ele, să se constate clar și neîndoios, nu pecatul că ați tăcut, ci virtutea, că ați putut răbda atâta amar de vreme sistemul păcătos din biserică.

După-ce lumea va vedea și va cunoaște și mai bine acest tablou, atunci e mai ușor să te dispensezi de befele puse în roate.

În fața atitudinii temerare a războiului și bărbătorilor nu mai ajută indulgența și vorba bună, nici expunerile fapturilor lor în termeni generali; ci trebuie cu toată energia și bărbăția să deschideți ușa secretă a războiului și păcătoșilor; să ridicăți vélul și să dumeriți lumea, aproape ne mai răbdătoare. Altfel foarte mulți „inde lung-răbdători” — în drept sunt până atunci să Vă strige și mereu vor striga nerăbdători:

Lumină, lumină să se facă!

A.

Expozeul contelui Goluchowski.

Ministrul de externe al monarhiei, contele Agenor Goluchowski și-a făcut expozeul în fața delegațiunii ungare, ocupându-se pe larg și în mod amănunțit de toate chestiile mari la ordinea zilei, intrucât privește monarhia noastră.

Incepe prin a vorbi de chestia chineză. Evenimentele care au legat atențiunea puterilor, dela delegațiunea trecută încoace, s'au petrecut pe un teritoriu, unde nu era imperioasă și pășirea monarhiei noastre. Dar înțelegerea comună a marilor puteri a necesitat o acțiune comună. Monarhia noastră însă dela început și-a mărginit acțiunea în cercul micilor sale interese din China și pentru pedepsirea atentatului săvârșit de Chinezii față cu dreptul ginților și spre a se face pace și liniște.

Chestia chineză însă a procurat în mare parte liniște și înțelegere între puterile europene, cu deosebire între acelea care se ocupă de aproape de chestia balcanică. Înțelegerea dela 1597 dintre Monarhie și Rusia, deși oferă o pavăză oarecare, totuși nu e permis ca să facem politică de străuț. Trebuie să fim băgători de seamă, căci mai ales chestia macedonească ascunde în sine multe primejdii. Avem a face acolo cu astfel de aparițiuni, care au silit puterile să intervină cu sfaturi tari la Sofia, și se așteaptă, ca guvernul bulgar să se și supună acelor sfaturi. Nu este permis să suferim surprinderi. Sunt acolo tendințe care dovedesc, că se încearcă acolo de a provoca schimbări teritoriale; dar așa ceva sub nici un cuvânt nu vom permite și nici înșine nu dorim.

În Serbia, așteptăm dela noua constituție rezultate bune. Guvernul sârbesc se silește să întreprindă cu noi cele mai bune relațiuni.

Intrucât privește direcția generală a politicii externe, pot susține — zice ministrul — că merge pe aceleași căi sigure, pe care le-am bărbătorit conștienți de două decenii, și deocă prin o strînsă înțelegere împreună cu aliații noștri, cu care merge paralel cultivarea raporturilor de încredere cu celelalte puteri, și înainte de toate cu vecina noastră, Rusia.

Susținerea acestei baze, care din punctul de vedere al păcii generale s'a dovedit, de ani de zile, atât de corespunzătoare, este o importantă silință a noastră, și cred că putem spera cu drept cuvânt, că nici în viitor aceasta nu se va schimba.

Este adevărat, că de-un timp încoace s'au colportat zvonuri tendențioase, care urmăreau, vedea, slăbirea încrederii în soliditatea Triplei-alianțe.

Dar tendenționismul poveștilor de acest fel este cu mult mai transparent, decât să nu poată fi cântărite și prețuite după valoarea lor.

Nici nu ar merita să fie amintite aceste lucruri, dacă la subminarea oarecăror elemente bine cunoscute nu s'ar mai adăuga și cererile altor cercuri, ca să se aducă alianța politică în legătură cu chestia încheierii de convențiuni comerciale.

Sunt cu totul convinși, că la tractarea convențiilor, care este în prag, vom reuși să

ajungem la înțelegere demnă și mulțumitoare pentru amândouă părțile, în cazul unor eventuale diferențe ce s'ar ivi, atât față cu Germania, cât și față cu Rusia.

Și pe cât de bine întemeiate sunt raporturile noastre cu aliații, în tot așa de amicale relațiuni ne găsim față cu toate guvernele, eu cari ne întâlnim în sincera silință de a cultiva în toate modurile posibile susținerea păcii.

Ministrul mai raportează că relațiunile diplomatice cu Mexicul s'au reluat, și că va institui în Canada funcțiune consulară, pentru protejarea numeroșilor emigranți din monarhie stabiliți acolo.

Discursul cancelarului a fost primit cu vii aplauze.

Regele Greciei în România.

Se vestește că regele George al Greciei împreună cu regina vor sosi la 10 Septembrie la București, pentru a vizita perechea regală română. Regele Greciei ține să înapoieze regelui Carol vizita ce parechea regală română a făcut suveranului Greciei la Abbazia pe vaporul grecesc. Această vizită ar fi să dovedească, cumcă și Grecia va intra în Tripla-alianță, în aceleași condițiuni ca și România.

În această apropiere este a se vedea totodată buna înțelegere și chibzuirea împreună a atitudinii ce vor avea să iie cele două state, ajutate de Tripla-alianță, față cu mișcarea panslavă din Balcani.

Banditismul bulgar și ideile de revoluțiune, care grăsează în Peninsula-Balcanică, impun această apropiere între Grecia și România, care, aceasta din urmă, nu puțin va contribui la o însoțire politică și cu Turcia, cunoscute fiind bunele relațiuni dintre România și Turcia.

În legătură cu întâlnirea suveranilor celor două state balcanice se crede, că preoțimea grecească din Macedonia va fi îndrumată de a înceta cu pretențiile ce-și făcea față cu Românii-macedonenii.

316 Maiu în Seliște.

— Regres în insuficiență. — Sărbătorește gendarmereștii. — Seliște, 4/17 Maiu 1901.

Această zi de libertate a fost sărbătorită aici și de astă-dată; însă cu mai puțină insuficiență decât de alte-dată.

Accentuez mai înainte de toate, că meseriașii noștri de aici de astă-dată nu și-au făcut datorii.

Ei, oameni neatrănători, au stat cu deservire departe de postul lor, față de o zi atât de memorabilă pentru toți fiii neamului; așa, că abia numai seara am putut vedea dintre dinși 3-4 inși la „Hotel”, și anume pe d-nii: Mateiu Rădulescu, care nici odată nu a lipsit dela vre-un lucru românesc; Constantin Putină-Chipară, și mai târziu pe d-nii: Ioan Bucșan și Dumitru Moga.

Pe la amezza zilei un grupor de fruntași și tineri inteligenți, între cari mi-am însemnat pe domni: Nicolae Roman, Ioan Banciu, Niculiță D. B. Comșa și Ionel P. Comșa comercianți, au plecat cu muzica la așa zisul „Rondonul dela Foltea”, spre a sărbători însemnata zi, însoții și de doi domni Francezi, cari sînt trimiși aici de statul francez, ca să studieze limba română. Acestor societăți i-s'au mai alăturat încă vre-o câțiva inși, mai târziu. Ne-am petrecut bine, frumos și româneste până în seara seară, când ne-am întors în comună, cântând „Deșteaptă-te Române”, și „Marșul Ianului”. Ajunși în piață, ne-am dus în așa zisul „Pavilion Elvețian”, ca să încheiem sărbătorește a zilei mărșe cu o „Sărbătoare” oclănită. Aici în scurt timp s'a mai adunat și altă puțină lume.

Petrecerea deveni tot mai animată, căci Românii știe și să sufere și să și petreacă și să și facă și datorii, numai conducătorii bunți să aibă. Și eu am mulț-

mirea s'o spun, că inteligența neatrănătoare a fost de astă-dată la locul său. O mulțumire deosebită am avut, când în jocul nostru a intrat și unul din domnii oaspeții francezi.

Nici o zi însemnată națională însă, nouș Românilor nu ne este dat s'o petrecem în liniște și tihnă în „liberala” Ungarie. A trebuit să fim și de astă-dată conturbați de netrebnicia urgisțiilor slujbași ai șovinismului.

Bram în pavilionul amintit. Când mai bine ne petrecem și când jocul era în toiul său, — ne pomenim cu sergentul major dela gendarmii, negătit de loc de serviciu, dar cu atât mai amețit de alcool. Se repede la lăntari și i oprește să mai cânte, ear pe jucători îi provoacă să curme jocul. Căci — „unde e licența dela solgăbiru” — întreabă împănatul. Ii răspunde tînărul curajos, dl Niculiță D. B. Comșa și-l apostrofează, că în starea abnormală sigur că nu vine nici dela casarmă și nici nu e în serviciu. Atăta a trebuit. Furiosul sergent scoate sabia și cu o furie nebună ne provoacă să ne depărțăm, căci altcum face us de armă. Pășesc la mijloc și d-nii Ioan Banciu și N. Roman, vrînd să-l domolească și-i zic să fie liniștit, că nu se va întempla nimica. Total înzădar. Sergentul nostru era atât de infuriat, că un singur pas pripit din partea cuiva, ar fi provocat vîrsare de sînge și chiar moarte.

Vîzînd situația, ne-am deoțart spre „Hotelul comunal”, unde credeam să ne petrecem în liniște, lăsînd-l pe „domnul” sergent singur în pavilion, ca să încapă de noi.

Nici n'ajungem însă bine la hotel, când sergentul din nou în urma noastră, și ca un turbat se aruncă asupra lăntarilor, oprindu-i, să ne mai cânte. Am urcat repede treptele hotelului și eram curioși să vedem ce-o să se întemple? Furiosul gendarm — după noi, și acum oprește și pe hotelier să ne deie loc și beutură, deși erau abia șapte ore.

Di Ioan Banciu a încercat din nou să-l liniștească, dar' nu s'a putut.

Cu omul turbat de șovinism și de alcool — nu era chip s'o scoți la cale. Sergentul scoate din nou sabia și amenință cu străpungere, dacă nu părăsim localul. La asta dl Nicolae D. B. Comșa, își ese din răbdare; îl provoacă să și pună sabia în teacă, căci în hotel n'are voie s'o scoată; prin huițituri îi silește să se retragă; ear gendarmul, ca un turbat umblă în dreapta și în stînga, alungă publicul adunat și nu lasă pe nimeni să intre în hotel. Chiar și pe flica hotelierului, deși altă-dată o cunoștea, a ținut-o afară vre-un ceas și jumătate și n'a lăsat-o să intre.

Turbat cum era, în fine s'a depărțat, și noi ni-am vîzut de petrecere, crezînd acum că ne-am scăpat de el. N'a fost însă așa. El eșise să și pună în mișcare patrula, care era gata deja din ajun și acuirase încă și alți gendarmii dela alte posturi, ca nu cumva să strivim noi integritatea statului „maghiar”.

Mai târziu sosesc încă vre-o câțiva tineri inteligenți, cântînd în trăsura „Ca un glob de aur”. Sosiții la poarta hotelului, aceștia asemenea sunt opriți de patrulă, care amenința să-i străpungă cu baionetele, de nu se depărtesază.

Neafîndu-și astîmpăr, pe la oarele 9 sergentul din nou provoacă pe birtaș să închidă localul, căci are ordin special, pentru a opri orî și ce petrecere în acea zi.

Acum însă, la insistența D-lui subjude reg. Dr. Varga, turbatul sergent cu gendarmii săi s'au demolit; și noi ne-am petrecut în pace până după 11 oare, când ne-am depărțat cu toții mulțumiți că am putut și întru atât să sărbătorim ziua memorabilă de 3/15 Maiu 1848.

Am dus însă cu noi și o amărăciune, care la veșt nu se va șterge din sufletul nostru. Fapta josnică a acestor sbrli față de-o societate de cetățeni absolut pacnici, este nu numai o batjocură și o pată de

rugină pe numele acestei instituțiuni gendarmereștii, dar' este un atentat criminal la numele bun, la adresa poporului nostru. O faptă, care, deși nu va fi pedepsită după-cum ar merita, — ea va trebui să se răsună de sine.

Chiar un domn dintre cei doi Francezi oaspeți și-a dat verdictul asupra purtării bestiale a gendarmilor și s'a exprimat, că acum vede cu ochii, ce însemnează „libertatea” ungurească. Va face — a zis — și dînsul arătare la ambasadorul francez din Budapesta în contra sălbaticului sergent-gendarm, care și pe dînsul îl amenințase cu sabia în seara ce vi-o descries.

Cu o cale în încă să amintesc, că ziua de 3 Maiu s'a serbat în chip demn și în comuna Galeș (de lângă Seliște), unde „vechiul cantor” Nicolae Plaiu (Posa) a adunat fetele cu cari cântă la sf. liturgie, și de astă-dată le-a învățat „Deșteaptă-te Române”. A mai făcut și un steag în trei-culori și așa cu mai mulți inși au eșit în așa zisul „Bercul Junilor”, unde s'a adunat multă lume și unde de asemenea și au petrecut bine cu toți până seara târziu.

Tot asemenea au făcut și Tilișcanii, cari au sărbătorit și ei memorabila noastră zi istorică; așa că, deși cu mai puțină însuflețire ca de altă-dată, noi putem totuși să zicem, că ni-am făcut datoria.

Românașul.

Tronul Serbiei.

Multă vorbă s'a făcut prin ziare în zilele acestea asupra stării reginei Serbiei, chiar scandaluri s'au colportat; căci viața familiară a suveranilor nu este scutită de controlul publicului, deoarece prin pozițiunea lor ei aparțin mai mult țării lor, decât familiei, dorințelor și caprițurilor lor personale.

A trebuit să se facă vizitări medicale peste vizitări medicale, ca să se constate cu siguranță, că regina Draga nu e pe cale de a da naștere la un moștenitor, după-cum se aștepta. Și asta trebuia spusă în lumea mare și știută de toți; căci faptul are însemnătate politică.

Și eată intrucât: Dacă regele Alexandru nu va avea, nu va putea avea moștenitor direct, nu se va putea stabili continuitatea dinastiei, pentru viitor, — ajungînd el să moară fără moștenitor, țara-i ajunge pradă luptelor de pretențiuni la tron, nefiind un urmaș legal hotărît prin soartă, prin naștere.

Trebuia deci să se știe, dacă regele Alexandru poate prin urmaș direct să asigure în această privință, prin frînica domniei, liniștea țării sale pentru viitor, ori nu?

De data aceasta și pe această cale s'a dovedit, că nu. Deci, rămîne o chestie, care mereu va frămînta pe patrioții sbrli de-acum înainte și pe regele Alexandru, ca să chibzuiască și să pună la cale pentru țara lor, pentru viitorime, mai bune întocmiri decât acelea pe care le-au găsit și la cari, cum se vede, n'are noroc tînărul rege să contribuiască prin întemeierea dinastiei sale.

Spicuri din presa maghiară.

„Egyetértés”, în numărul său de Joi la loc de frunte spune următoarele:

„Ziarului antisemit „Deutsches Volksblatt”, care 14 ani a fost oprit de a intra în Ungaria, ministrul de interne earși i a conces intrarea, revocînd detragerea debitului postal. La rîndul său, guvernul austriac a permis ca ziarul antisemit din Pojon Grensbote, care era oprit din Austria, să poată trece granița.”

Această „reciprocitate” „Egyetértés” o redă cu exemplificare așa:

„Mă lăși să bat pe jidanul tău, te lasă și tu să bați pe jidanul meu.”

Și concludia independențului tragedie resună:

„Reciprocitatea austro-ungară, ascunsă sub schimbul a celor două ziare antisemite, poate să pună pe gânduri pe adevărații devotați ai liberalismului maghiar.”

Ce fi-e cu independențul „liberal”? Bine a tîcui o Moritz.

Lupta pentru naționalitate.

VORBIREA

rostită în adunarea generală de la 2/15 Maiu a congregațiunii comitatului Brașov

VASILIE GOLDIȘ.

Ilustrissime D-le Președinte!

Onorată Congregațiune Comitatus!

Comitatul Trei-Scaunelor a aflat de bine să trimită parlamentului țării o adresă, în care cere desființarea legii din 1868, numită „despre egala îndreptățire a naționalităților”. Adresa aceasta a fost trimisă tuturor municipiilor din țară, ca să o primească și dinsele de a lor și să petiționeze în același înțeles la parlament. Și eată de fapt municipiile, cari până acum în adunările lor au avut la ordinea zilei chestiunea aceasta, cele mai multe au primit adresa Trei-Scaunelor și au hotărât să petiționeze la parlamentul țării, asemenea celor din Trei-Scaune, cerând, ca legea despre „egala îndreptățire a naționalităților” să fie desființată. Chiar și congregațiunea comitatului Făgăraș încă a luat-o la cunoștință. Adresa aceasta o avem acum și noi, municipiul comitatens al Brașovului, la ordinea zilei.

Nu știu, ce hotărâre va aduce în chestiunea aceasta majoritatea municipiului nostru, care și ea se compune din nemaghiari. Țin însă să precizez punctul meu de vedere în afacere și cred, că acest punct de vedere va fi în conformitate cu vederile Românilor din statul-ungar.

Drept să Vă spun, pe mine ca Român adresa domnilor din Trei-Scaune nu mă neliniștește. Chiar dacă parlamentul țării, intrând în vederile entusiaștilor Maghiari din Sécuime, ar crede, că va desființa naționalitățile nemaghiare prin abrogarea unei legi, care cel puțin prin titlul său a recunoscut până aci existența unor „naționalități” în Ungaria, pe mine nici chiar această eventualitate nu mă neliniștește. Căci, domnilor, după mărturia neînșelătoare a istoriei, popoarele nu se înființează prin legi și nici nu se desființează prin legi. Chiar dacă legea despre „egala îndreptățire a naționalităților” n'ar mai exista, totuși, să mă credeți, domnilor, poporul românesc de sub coroana Sfântului Ștefan nu va înceta să vieze. *Existența unui popor este condiționată mai presus de toate dela puterea lui de viață.*

Și dacă noi, poporul românesc, am fi vrednici de perire, va trebui să perim, chiar de s'ar osteni Maghiarii să ne susțină prin sute de legi. Tot astfel poporul românesc din Ungaria și Ardeal, având putere de viață în sine, nu va înceta să existe nici în cazul acela, când parlamentul patriei noastre în locul legii „despre egala îndreptățire a naționalităților” ar aduce o lege, prin care ar hotărî snume, că în Ungaria afară de Maghiari alte naționalități nu mai există. De om ave putere de viață în noi, vom trăi, de om fi dați morții, vom muri.

Ci noi Români, să mă iertați, Domnilor, avem mare încredere în puterea noastră de viață. Și nu fără cuvânt. Istoricienii fraților noștri Maghiari ne zic, că suntem numai niște venetici în țara aceasta. Peste tot, veneticii suntem noi toți Români pe malul stâng al Dunării. Așa, unul câte unul, doi câte doi, mânănd dinaintea noastră turmele de oi, am venit aici și ne-am așezat, niște bieți cio-

banii, cu fluierul nostru, prin văile Carpaților, bune de pășunat. Dar' clobanii aceștia trebuie că au fost năzdrăvani. Că ei au venit p'aci eac'ășa prin secolul al trespzecelea ori cel mult al doisprezecelea și peste o sută de ani neamurile clobanilor înființează două puternice principate românești, ear *Mircea-cel-Betrân* la Rovine niște cește puterile lui *Balazid Fulgerul*, care la Nicopoli culcase la pământ floarea cavalerilor din Vestul întreg al Europei. Noi însă am umplut Ardealul și Țeara-Ungurească până aproape la Tisza, un lucru curios și foarte ciudat, tocmai până la marginile de odinioară ale Daciei lui Traian. Și deoarece ce cu obârșia noastră din niște clobănești răsleți am putut săvirși toate lucrurile acestea, noi Români, să ne iertați, domnilor, avem mare încredere în puterea noastră de viață. Azi frații noștri țin pază la gurile Dunării și răspândesc lumina civilizațiunii în Orient, eară noi suntem credincioși patriei noastre și toate nișintele noastre se îndreptează spre cultură și înaintare în bunurile sufletești.

Suntem liniștiți și pacnici. Or, câte piedeci ni-s'ar pune în calea desvoltării noastre spre idealurile mari ale omenirii, noi cu munca furnicilor le dăm la o parte pe toate și la toate șicanele dușmanilor noi zimbim, ca omul, care știe că are să ajungă unde dorește, zimbim și — trecem înainte. Așa facem și acum. Desființarea legii de naționalități nu va să zică desființarea poporului românesc din Ungaria și Ardeal. *Alios vidimus ventos*, — și tot nu am perit. Nici fără legea aceasta nu vom perit.

Nu mă neliniștește deci adresa entusiaștilor Maghiari din Trei-Scaune; dar', domnilor, ea nici nu mă supără chiar. Căci te superi, când perzi ce ai, dar' nu înțeleg, la ce să te superi, când perzi ce n'ai? Voiu arăta mai la vale, că legea „despre egala îndreptățire a naționalităților” chiar dela început a fost făcută mai mult numai pentru ochii lumii, dar' nici odată conducătorii compatrioților noștri Maghiari n'au avut gândul serios să aplice legea aceasta cu sinceritate și în conformitate cu spiritul frăției adevărate între popoarele patriei comune. Legea aceasta are 29 de paragrafi, și eu aș pute dovedi din poziție în poziție, că unele dispozițiuni ale acestei legi nici-odată nu au fost practicate în viața constituțională a statului-ungar; altele au fost scoase din vigoare prin hotărâri ulterioare ale legislativei, și earăși altele prin ordinațiuni ministeriale, ori chiar numai prin practica domnilor direcțori ai jurisdicțiunii ori ai administrațiunii. Paragrafi 1—6 ai legii de sub întrebare dispun dreptul cetățenilor de a-și pute folosi limba maternă în administrațiune. Chiar aici însă, într'un municipiu locuit aproape exclusiv de Sași și Români, d-voastre ați fost de atâtea ori martori, cum reprezentantul guvernului în diferite rânduri voia să despoale de dreptul acesta pe colegul nostru Dr. Murășanu. Și dacă puterea de stat ici-colea din resoane de oportunitate mai permite aplicarea dispozițiilor aces-

tor paragrafi, o face cu fața acră, vezi că-i pare rău, că trebuie s'o facă și astfel chiar aplicarea acestor paragrafi, unde se face, — căci se face foarte rar, — produce mai mult amărăciune și zizanie, în loc să producă pace și bunăvoină. Mergeți în comitate și veți vedé, că în comune, unde nici poveste de Maghiari, toate protocoalele, toate condicele sunt purtate exclusiv în limba maghiară, pe care locuitorii nu o înțeleg. Paragrafi 7—13 ai legii regulează folosirea limbii materne a cetățenilor la tribunale. Spre pildă § 12 glăsuște așa: „A felebbezett perekben, ha azok nem magyar nyelven folytattatnak vagy nem magyar okmányokkal vannak el látva, a felebbviteli bíróság mind a pert, mind az okmányokat, a mennyiben szükséges, magyarra fordíttatja azon hiteles fordítók által, a kik a felebbviteli bíróságnak államköltséggen lesznek alkalmazva s a pert ezen hiteles fordításban veszi vizsgálat alá. Leküldetvén a per az illető első bírósághoz, ez köteles lesz a felebbviteli bíróság végzését, határozatát vagy ítéletét minden egyes félnek azon nyelven is kihirdetni s illetőleg kiadni, a melyen ez azt kívánja, a mennyiben az a nyelv a bíróságnak ügykezelési vagy a törvényhatóságnak valamelyik jegyzőkönyvi nyelve volna.” — Am cetit textul ungurește, căci legile țării nu sunt traduse oficios în limba română, cu toate că §-ul 1 al legii de sub întrebare dispune: „a törvények magyar nyelven alkottatnak, de az országban lakó minden más nemzetiség nyelvén is hiteles fordításban kiadandók.” — Am citat numai paragraful acesta al 12-lea, pentru ca d-voastră să vedeți, că nici o literă nu mai este în vigoare dintr'insul. Ba ce e mai mult, d-voastre știți, că mult onoratul domn președinte al tribunalului din loc nu mai primește nici chiar plenipotențele advocaților, decât numai în limba maghiară și toate actele făcute în limbă nemaghiare trebuiesc traduse pe ungurește cu spese enorme pe cheltuiala partidelor. Apoi, domnilor, la ce ne mai trebuie lege „despre egala îndreptățire a naționalităților”? Noi mulțumim frumos pentru așa „egală îndreptățire”. Să luăm, spre pildă, paragraful 17: „A közoktatás sikere, a közművelődés és közjólét szempontjából, az államnak is legtöbb czélja lévén, köteles ez az állami tanintézetekben a lehetőségig gondoskodni arról, hogy a hon bármely nemzetiségű, nagyobb tömegekben együtt-élő polgárai az általok lakott vidékek közelében anyanyelvökön képezhessék magukat egészen addig, hol a magasabb akadémiai képzés kezdődik.” — Ei, domnilor, eu vă întreb: cunoaște cineva dintre d-voastră în toată Țeara-Ungurească o singură școală de stat, unde copiii cetățenilor nemaghiari să fie instruiți în limba maicii lor, până unde se începe instrucțiunea academică? Există, spre pildă, în Țeara-Ungurească un singur gimnasiu de stat cu limba de propunere românească? Eu nu cunosc nici unul. Știu însă, că la Făgăraș, un comitat locuit aproape exclusiv de Români, statul a înființat acum de curând un gimnasiu ungu-

resc. Și asta se numește „egala îndreptățire a naționalităților” în Ungaria!

Să vedem paragraful următor, al 18-lea: „Azon területeken létező vagy felállítandó állami közép és felső tanodákban, a melyeken egynél több nyelv divatozik, azon nyelvek mindenikének részére nyelv-, s irodalmi tanszékek állítandók”. Așa cred, că în Brașov și în comitatul Brașovului limba românească doar' este acasă, „divatozik”. Întrebați însă pe dl prodirector Rombauer, la școala superioară reală de stat, pe care o conduce d-Sa, înființat-a statul catedră de limba și literatura română?

„Valakinek nemzetisége ezután sem tekinthető az országban létező bármely hivatalra vagy méltóságra való emelkedés akadályául. Sőt inkább az államkormány gondoskodni fog, hogy az országos birói és közigazgatási hivatalokra s különösen a főispánságokra a különböző nemzetiségekből a szükséges nyelvekben tökéletesen jártas s másként is alkalmas személyek a lehetőségig alkalmaztassanak”.

Așa glăsuște §-ul 27 al legii despre egala îndreptățire a naționalităților. — Sunt în vârstă de 40 de ani, dar' de când mă știu, n'am văzut și nici n'am auzit despre vre-un fișpan de Român în Țeara-Ungurească. Au fost, înainte de a se face legea aceasta, după-ce s'a adus însă legea, nu au fost. Este însă de prisos a dovedi mai amănunțit, că în Ungaria articolul 44 de lege din 1868 nu se mai respectează. Toată lumea o știe, Maghiari și nemaghiari, deopotrivă. Legea aceasta nici nu s'a făcut pentru noi, ci pentru ochii dinastiei și ai Europei. Domni Maghiari se supără, chiar dacă le și amintești numai de legea aceasta. Sunt om de școală și am scris în anii trecuți o „Constituție a patriei” pentru școalele populare românești. Am înaintat-o spre aprobare. Recensentul a aflat însă greșeli în ea și ministrul a cerut să le corectez. Am corectat tot, ce mi-s'a obiecționat. Că hîr, că mîr, cartea tot nu coreșpunde și nu poate fi aprobată. Atunci mi-a răsărit o idee în cap. Am scos din carticică capitoul, care tracta despre „egala îndreptățire a naționalităților” în dulcea noastră patrie și am înaintat cartea din nou spre aprobare. Și să vezi, imediat opșorul meu a aflat aprobarea d-lui ministru, căci recensentul acum o declarase foarte „hazafias”.

Pentru noi de fapt legea aceasta nu există. Ea este curat „nesze semmi, fogd meg jól”, un proverb, care absolut nu se mai află în altă limbă europenească.

Noi Români deci, nu ne supărăm pentru adresa compatrioților noștri din Sécuime, căci dumnealor vreau să ne ia ceea-ce nu avem.

Nu mă neliniștește deci adresa entusiaștilor Maghiari din Trei-Scaune, nici nu mă supără; dar, domnilor, ea nici nu mă surprinde chiar. Cunoșcătorul istoriei moderne a Ungariei știe, că legea din 1868 despre egala îndreptățire a naționalităților Maghiarii au adus-o, împinși de o forță majoră, ca o concesione din partea lor pentru posibilitatea pactului dela 1867/8 cu

dinastia. Credința arătată tronului în anii furtunoși 1848/9 din partea popoarelor nemaghiare ale Ungariei, dinastia nu a putut-o nesocoti cu desvirsire. Așa Maghiarii au trebuit să primească poama acră a legii despre egala îndreptățire a naționalităților din Ungaria.

Dar chiar stilisarea acestei legi s'a făcut cu admirabilă și retenție, ca să îngăduie ori-ce intervertire. Nici odată legea aceasta nu a fost aplicată cu sinceritate și în conformitate cu intențiunea, care a produs-o. Căci aplicarea ei era și este până astăzi în contradicție cu politica conducătoare a guvernanților noștri. Incepând cu Tisza Kálmán, toți preșidenții consiliilor de ministri după vremuri au declarat în plin parlament, că scopul final al politicii oficiale în Ungaria este crearea statului național maghiar. Acest ideal a scos din echilibriu puterea de judecată a poporului maghiar. Produc o dovadă.

Articolul de lege IX din 1868 asigură autonomia bisericii greco-orientale sârbești și românești. Pe temeiul acestei legi fundamentale biserica greco-orientală a Românilor și-a organizat autonomia prin Statutul Organic, sancționat de Majestatea Sa Regele și semnat de ministrul instrucțiunii publice și al cultelor. Pe când era președinte al consiliului de ministri, dl Bánffy Dezső, marele pandur al Ungariei, dînsul a declarat, că Statutul Organic a fost aprobat în mod pripit, eară bărbatul de încredere al acestui ministru șovinist, pseudo-istoricianul Jancsó Benedek, într'un articol mai recent, publicat în „Budapesti Hirlap“ aruncă în vileag ideea, că la cea dintâi ocaziune guvernul țării va trebui să revizuiască Statutul Organic al bisericii gr. or. românești. Bine înțeles, revisuirea aceasta va trebui să producă un rezultat mai apropiat de idealul statului național maghiar.

Evident, politica oficială a statului ungar pîndește momentul, pentru-ca instituțiile publice din țeară să le aducă în deplină consonanță cu statul național maghiar. Pe mine deci adresa domnilor din Trei-Scaune nu mă surprinde. Sunt chiar convins, că nu este departe timpul, când parlamentul țării va face pe placul domnilor din Sécuime. Noi Români însă nu avem cuvinte să fim supărați pentru aceasta. Ba chiar vesel trebuie să fim. Ne plîngem mereu, că drepturile noastre firești sunt călcate în picioare. Atunci însă guvernul țării deschide cartea legilor și arată lumii legea despre „egala îndreptățire a naționalităților“. Poftescă, scoată-o acum din cartea legilor. Nici mai bine, nici mai rău. Va fi însă în cartea legilor ungurești cu o minciună mai puțin. *Clara pacta, boni amici.*

Nu mă neliniștește deci adresa înflăcăraților Maghiari din Trei-Scaune, deoarece am convingere întemeiată, că poporul românesc din Ungaria și Ardeal și fără legea aceasta va urma înainte a se desvolta pe baza firei sale etnice. Nici nu mă supără petiția Sécuilor, căci ei cer, ca parlamentul să ne răpească ceea-ce nu avem, dar cererea aceasta nici nu mă surprinde, căci de treizeci de ani politica guvernanților noștri într'una lucrează într'acolo, ca din Ungaria poliglotă să facă stat național maghiar.

Și totuși, domnilor, adresa Sécuilor mă umple de mâhnire. Pentru-ce? Pentru-că ea constituie o nouă dovadă

despre aceea, că Maghiarii, compatrioții noștri, orbiți de fantomul unei utopii naționaliste, zgudue cu un zel nebun la temelile statului, din care facem parte cu toții. Cel-ce a studiat pe pîtrundere istoria Europei-orientale, știe, că monarchia austro-ungară a rezultat din necesitatea firească a conservării de sine, care a îndemnat pe micile popoare adunate de soarte pe Valea-Dunării de mijloc, ca să se apere cu puteri unite în contra celor trei puteri mari, cari încunjură aceste popoare: Turci, Ruși și Germani. „*Viribus unitis*“, — este devisa luminatului nostru Monarch, „*viribus unitis*“ este temelia statului austro-ungar. Se înțelege, că această unire a puterilor trebuie să rezulte din interesul firesc al tuturor popoarelor. Toate trebuie să aibă interes viu, ca monarchia aceasta să existe și să înflorească. Interesul acesta numai până atunci va exista, până când popoarele monarchiei vor simți, că monarchia aceasta este scutul cel mai bun al vieții lor etnice. „*Egala dreptate tuturor*“, — numai pe acest cuvânt se pot întovărăși micile popoare într'un stat puternic, ca să se apere unii pe alții, cei mici și slabi, în contra celor mari și puternici. Pentru aceea stă scris pe poarta Burgului din Viena: „*Justitia est regnorum fundamentum*“.

„O mare și puternică monarchie pe valea Dunării de mijloc este necesitate istorică pentru popoarele mici, cari locuiesc în valea aceasta. Intre popoarele, cari împopulează bazinul dunărean, nisuița spre alianță totdeauna a fost vie. În timpuri abia trecute, aceasta era motivată prin pericolul mohamedanismului. În proporțiunea, în care crește acesta, ia dimensiuni și se întărește și tendința de federalizare, care după bătălia dela Mohács, la 1526, a dat naștere Austro-Ungariei de azi. Ideea fundamentală, așadar, pe care se întemeiază fondarea statului habsburgic, este de a grupa popoarele mici în bazinul dunărean, cari izolate nu pot rezista agresiunilor din afară, într'o comuniune de stat viguroasă. Tendința aceasta se susține și astăzi. E drept, că pe aceste popoare icuite între marile națiuni europene, astăzi nu le mai amenință nici un pericol din partea semilunei, dar în schimb un dușman și mai periculos a început să se ivească dinspre Nord. De când a ajuns independentă, România se alipește tot mai mult și cu mai mare credință de monarchia noastră. Pentru România alipirea la tripla-alianță însemnează singurul scut în contra îmbrățișării omoritoare a Rusiei. O Austro-Ungarie puternică pentru România e cel mai mare interes de conservare proprie. Pentru aceea așa numita irredentă română e o născocire a unui cap descreeat. Anexiunea de teritorii române din Austro-Ungaria ar trebui să fie precedată de nimicirea acestui stat, ear lucrul acesta ar produce cu necesitate matematică contopirea României în valurile rusești. Rațiunea îi oprește pe Români dela astfel de aspirațiuni și sinucidero“.

Am reprodus aci cuvintele dlui Dr. George Popovici, istețul politician din Bucovina, care în Delegațiunile din anul trecut ale monarchiei austro-ungare cu multă înțelepciune a știut să releveze situațiunea tristă, în care politicește se află România din Ungaria și Ardeal, din cauza

nesațiosului șovinism maghiar. Într'adevăr. Instinctul poporului nostru ne spune, că monarchia habsburgică este „*conditio sine qua non*“ a naționalității românești. Nu a Românilor din Austro-Ungaria, ci a naționalității românești peste tot. Pentru aceea noi suntem fir credincioși ai patriei noastre și dorim din tot sufletul nostru întărirea și prosperarea statului habsburgic. Dorim înflorirea acestui stat, fiind-că suntem convinși, că el asigură mai cu tărie existența noastră națională. Acesta este pentru noi rostul istoric al monarchiei habsburgice, și în legătură cu Austria acesta e și rostul statului-ungar. Să asigure existența și dezvoltarea spre fericire a diferitelor sale popoare. Popoarele acestea sunt mici și slabe unul fără de altul. Toate împreună formează o tărie mare în contra dușmanilor din afară. „*In hospitibus et adventitiis viris tanta inest utilitas, ut digne sexto in regalis dignitatis loco ponit haberi. Nam unius linguae uniusque moris regnum imbecille et fragile est.*“ Așa învață întemeietorul statului-ungar Sf. Ștefan pe fiul său Emeric. Să cinstească toate popoarele din țara sa, căci numai puterile lor unite „*perterritant exterorum arrogantiam.*“ Că noi Români iubim patria noastră ungară și dorim din tot sufletul nostru înflorirea ei, deoarece ce avem credința, că Ungaria este scut puternic pentru existența noastră națională.

Politica modernă a statului-ungar voește să ne răpească credința aceasta. Politicianii maghiari voesc să nimicească rostul istoric al statului ungar. Dar în lumea aceasta ori-ce lucru trebuie să peară, dacă și-a pierdut rostul existenței sale. În urma stărilor produse de șovinismul compatrioților noștri maghiari a putut fericitul Augustin Tréfort să vadă deja în Ungaria semnele disoluțiunii.

Primejdia aceasta numai așa se poate înlătura, dacă politica Ungariei se va aduce în deplină consonanță cu rostul istoric al statului ungar.

În lunile acestea a ieșit de sub tipar opul politic al unui distins Maghiar, „*A magyar államiaság fejlődése*“, de Beöthy Akos. „*Tehát mikor baj van, — zice dl Beöthy — és a rendszer meghibázik, nincs más, mint visszatérni az alapdokolatra, mely rendesen meglett hamisítva, visszatérni arra az utra, melyen a kezdeményezők jártak és mely el lett hagyva.*“

Este ideea exprimată deja de Sallustius: „*Omne imperium facile his artibus retinetur, quibus initio partum est.*“ Și se știe, domnilor, că *statul ungar* nu l'a înființat Arpad cu sabia, ci l'a creat sf. Ștefan cu înțelepciunea. Să ne întoarcem, domnilor, la rostul istoric al statului-ungar. *Mulțumirea* tuturor popoarelor Ungariei poate asigura numai viitorul patriei noastre. Legile trebuie să fie astfel, ca cetățenii de binele lor să fie îndemnați a-și versa și sângenele pentru legile lor. Ce lege este aceea, pentru care respectul îl câștigă baionetele? Vai și amar de țeara, unde credința și supunerea față de legi o asigură pușca și tunul! Răi patrioți sunt așa-dară aceia, cari vreau să creeze într'un stat legi, pe cari majoritatea cetățenilor le urăsc. Academia maghiară a premiat poema dramatică a lui Palágyi Lajos, în care străbunul Maghiarilor Magor din Scythia exclamă:

De római nép jött
És véle az önkény,

Rabzolgai járom,
Melynek neve törvény!

Hazát ada Roma
Sirig ide kövte;
Isj, de szabadságom
Elvette örökre?

Vreau Maghiarii, ca pentru majoritatea cetățenilor legile țării să fie jugul tiranilor?

Cum iubi-vom noi patria aceasta, când ea voește să ne ia ceea-ce avem noi mai scump, naționalitatea noastră?

Dacă statul prin politica lui decretează moartea nemaghiarilor din Ungaria, oare ce interes vor mai avea aceștia pentru existența acestui stat? În locul unirii puterilor, frații Sécui doresc desbinare și ură, pentru aceea ei sunt rău-voitori patriei noastre. Nu desființarea legii de naționalități va asigura mărirea și viitorul patriei noastre, ci tocmai din contră, crearea unei legi de naționalități, care să mulțumească pe deplin pe toți cetățenii nemaghiari ai Ungariei. Pentru aceea din patriotism curat resping cu indignare adresa comitatului Trei-Scaune și mă alătur la propunerea făcută în sesiunea aceasta din partea majorității săsești a comitatului nostru.

ION BRATIANU.

Dacă, în ziua de opt Maiu 1891, ar fi pogorit un călător străin Musculul de la Florica în jos spre drumul mare și ar fi văzut, pe coastă, o casă foarte simplă, pe jumătate roșie din cărămizi netencuite țasă, până sub streșină, încărcată de îmbălsămitoare cununi legate cu panglici de mătăasă purtând semne de aur, ear mai la vale, între copaci verzi, culcat pe un catafalc, un mort cu părul și barba colilie și cu fața nespus de blândă; dacă ar fi văzut valul acela de peste zece mii de oameni din toate stările societății — generali împodobiți cu decorații, cler înalt, mireni de seamă, neguștorime de toată mână, meseriași și țărâtime în pitorești vestimente după tipare felurite — mișcându-se, revărsat peste tot, lin, tăcut, ca undele vecinicii abia clătite de auil ce se scurg în genunea ei — ar fi stat locul lui pe gânduri și s'ar fi întrebat nedumerit: „Cine oare se înmormentează aci? Pentru care mărirea lumească — apusă în slava puterii sale — se deschide pământul acum?“ Și n'ar fi putut afla răspunsul cel mai nimerit... De unde, în adevăr, să fi bănuit el, că răposatul acela era un fost ministru, de trei ani căzut, sfetnicul cel dintâi al țării sale, doborât, cu trei ani mai înainte, ziua în ameaza mare, chiar în mijlocul Capitalei, de pietrele unei gloate furioase; pe dînsul, ca Atenienii de odinioară pe Aristide, după-ce, în două rânduri, pusesse doi nebuni, zămislighi în slul ei de noroiu, să-lucidă, înjunghiându-l sau împuscându-l?

Însă miile acelea de cetățeni, pelerinaj la Florica de prin toate unghiurile țării și de pe aiurea, nu alergase acolo spre a îngropa cu alaiu numai pe un fost ministru, pe fostul „mare vizir“ — cum îi ziceau vrăjmașii — ci spre a cinsti, în numele Daco-României, rămășițele pămîntești ale lui Ion Brătianu, ale Românilui printre toți ales de Dumnezeu, și în care de două veacuri încoace, mai vajuie decât în alții, se întrupase geniul românimii cu durerile și bucuriile ei, cu setea ei de libertate, cu dorul ei de înălțare ca luceafăr, la zenit luminător, între Carpații lui Traian și Dragoș-Vodă și Balcanii lui Aurelian și Ioniță Asan...
K

Era prohodirea unui mântuitor care, mistuit în singurătatea munților lângă ai săi, își înapoiase pacnic lui Dumnezeu duhul curat de ori-ce răutate, numai înmulțit cu virtuțile unui popor de cel mai nobil neam, și era poporul acesta, fecundat sufletește de sufletul aceluia, venind să-și arate prin lacrimi recunoștința, căci Ion Brătianu făcuse din el — precum scria însuși acesta, în *Memoriul său către Cuza-Vodă* — „un bulevard nestrăbătut al naționalității și al libertăților române”.

Ion Brătianu era — ori-cât lucrul s'ar pără de ciudat minților vulgare — un poet. Un visător genial, înfripându-și visul din splendorile unui măreț ideal, făptuindu-și-l în pervazul unei țări prea mici încă, pe care, de o parte suferința pururea biruită, ear pe de alta, ursitoarea ei dintru început, pururea biruitoare o așezase drept pe hotarul cel între două lumi al utopiei realizabile... Tot bărbatul cu adevărat de stat e un poet — un creator, din elemente ideale alcătuiind realități. Cromwell, Richelieu, Cavour, Bismarck, Brătianu Ion... au fost poeți — ori-cât lucrul s'ar pără de ciudat minților vulgare — și viața lor întreagă fost-a o poemă omerică!

O poemă omerică, adică *naturală*, fu patriotismul fără de prihană al lui Ion Brătianu. O evoluție, ispitită une-ori, ca de fulgerătoare svicniri, de nerăbdări revoluționare... Născut în frământările zaverii lui Tudor, învăluit, la Paris, de efluvii magnetice ale lui Michelet și Quinet, descântat, în țeară, de spiritul mazzinist al celuilalt mare cetățean, premergător idealist, Rosetti, și, mai presus de toate, fermecat, până la fanaticism, de frumuseț-le României oflindu-se între doi tâlhari bătrâni — unul păgân, celalalt de legea noastră — frumuseți cântate cu sublimă duloșie de Alecu Russo și Niculae Bălcescu, — putea Brătianu oare, cu firea lui vibrătoare ca razele electrice ale unei aurori boreale, să nu se sfetească poet?

Mai întâiu, el n'a fost luat în serios. Firește. Boierul acesta mic de pe Brăția nu putea propovădui libertate și egalitate înaintea legii la niște boieri mari, cari, „ca să ajungă la putere, sau ca să se menție, devin” — zicea el în pomenitul *Memoriu* — „in-

drăzneți, facțioși până a goni frate pe frate și tată pe fiu, până a deveni instrumentele oarbe ale străinilor și chiar a provoca năvălirile lor...” Și, cu toate acestea, boerul aceștia mari, astăzi morți și ei, sau democratizați prin Ion Brătianu, cât de jos își plecau frunțile șterse înaintea „marei vizir” pe la 1884! Inșă, și cât de cumplit au căutat ei, mai apoi, să-și răsbune smerirea! Prin sânge și calomnie... Salahori ai condeiului infam, năimiți anume, inveninară cu ură și înegrită cu blăstēm o inimă de frate, porniră, odată, pe Abdiel-Abbadona asupra lui Abdiel — serafimii gemeni născuți, într'un cuib de azur, dintr'o zimbire a lui Savaot...

Inșă eu înselez aci, Istorie trăită, nu durez cădelnițe, nici chiar pentru morți — ori-cât lucrul s'ar pără de ciudat minților speculatoare... Credința mea nestrămutată e, că Ioan Brătianu va rămâne printre Români cea mai senină figură istorică din secolul trecut. Inteligența lui superioară iescoperia mai largi orizonturi, activitatea lui ingenioasă făcu să redească atâția câmpuri înțeleniți, încrederea lui în bărbăția Românilui îl hotărî — nu într'un noroc, cum s'a zis, ci după înțeleapta ch'bzuință cu sine-și, în prevederea evenimentelor, să urzească rășboiul acela glorios asupra Turciei. Rășboiul din 1877 este *Epopeia* lui Ioan Brătianu!

De altă parte, fără Ioan Brătianu în capul și în inima oastei sale de liberali, sporită cu toate elementele generoase de prin alte partide, trase și aprinse, ca niște comete rășbitoare pe cruguri excentrice, în sfera lui de Soare, nici că se puteau închipui atâtea reforme liberale, atâta propășire sub toate privirile culturale în țeara noastră. Partidul liberal era de neapărată trebuință Regelui spre a-și înțepenii picioarele Tronului dinastic în fierbintea topitură de bronz din stratele populare. În *Memoriile Sale*, Majestatea Sa Insuși, spre a justifica stăruința liberalilor la putere, scrie, cu multă diplomatică prudență, într'un loc: „Schimbările cele mari și reformele impopulare trebuie făcute cu partidul poporului”. Eată pentru ce a urmat să stea Ioan Brătianu la putere doisprăzece ani. Eată earăș, pentru ce nu putea el să se pogoare „din

apogeul său” la 1884. Nu vre-o camarillă — cum s'a tot clevetit — îl împedeca să-și vadă cu ochii apusul: nici o camarillă n'ar fi fost în stare să-l orbească: risipise el doară pe cea mai tenebroasă dintre toate — pe cea din preajma lui Cuza-Vodă... Ci rămase la cârma corăbiei spre a nu lăsa pirații să o răstoarne în largul mării. Ear' această luptă cu vrșjmași, unii chiar dintr'un neam și dintr'un sânge cu el, i-a cășunat perirea mai înainte de vreme.

Nefricat a fost Ioan Brătianu în toate împregiurările, biruitor pretutindeni, inșă și prea grozavi dușmanii avu-a. Și dacă ei ar fi fost numai lui dușmanii! Dar' au îmbrăncit țeara să alunece cu piciorul ei de maică în sângele fiilor ei... Au strecurat în moravurile noastre politice un ferment de sălbătăcie.

„Dreptatea posterității” — zice Kogălniceanu, în telegrama sa către Doamna Pia Brătianu — „începe de astăzi pentru Ion Brătianu. Oamenii de astăzi și mari și mici pot fi îngrași pentru Ion Brătianu, Istoria însă nepărtinitoare, aceea, care purcede din mintea și inima unei națiuni întregi, va păstra în litere neșterse memoria aceluia, care și a pus numele în capul tuturor actelor mari naționale și politice ale Renașterii României...”

Acum, Ion Brătianu doarme, de zece ani, la Florica, lângă copila sa Florica. Sufletul ingerașului acestuia, smuls de lângă muma sa pământescă încă de mult, mângăie cu line bătaie din aripi sufletul puternicului Patriot, și ambele împreună se roagă la Dumnezeu, să nu mai lase pe cel Rău a mai duce partidul național-liberal în ispită și România în vre-o năpastă...

„Secolul”.

PARTEA ECONOMICA

Mare e economia. Fie omul cât de avut, dacă n'are economie, adecă chibzuință la cheltuială și la toate trebile, greu o scoate la capăt cu nevoia.

Economia e de mare folos bogatului cât și săracului, și în multe chipuri se poate dinsa arșta. Întăiu e, că bărbatul, cât și femeia econoamă nu pierd vremea înzadar; nu stă *perde-vară*, cum zice Românul, ori mai bine *perde-și*; fiecare ceas îl întrebuințează cu folos. Femeia nu-și pierde vremea clevetind ori umblând prin vecini, sau stând locul până ce zice acesta bogdaproste, când se scoală; ear' bărbatul nu-și petrece ziua la cărcimă, unde îl ies din pungă banii în loc să-i între. Femeia gospodină și econoamă are totdeauna de lucru: toarce, țese, coasă, spală, căci, cum zice vorba, „să ne cărpim că nu putem să ne tot înocim”, ear' „două haine cărpite te poartă cât una nouă”, și la muncă, femeia econoamă poartă ce are mai vechiu și cruță haina cea nouă. Bărbatul nu pierde vremea pe la cărcimă, căci e păcat că mai facem umbră soarelui, dacă perdem în zadar zilele lăsate de lucru. Omul muncind se face făptură aleasă, poate trăi omenește, își face o locuință curată, și-și poate îngriji de suflet și de trup. Leneșul e urât și oamenilor și lui Dumnezeu. Când bărbatul n'are de lucru la câmp, dacă e strguitor și econom, are ce face pe lângă casă: drege cotețe, unelte, car, dacă n'are vre-un meșteșug casnic, cu care să poată câștiga bani.

Deci întâia economie e a nu pierde vremea, căci, într'adevăr, leneșul nici n'are ce economisi. Muncind chibzuit, omul, fie cât de sărac, poate pluti deasupra nevoei, și pe încetul, azi făcând una, mâine alta, poate ajunge să-și adune cele trebuitoare, să-și îngrădească grădina și curtea, să-și dreagă casa și cotețele, în sfirșit gospodarul econom găsește de lucru, când vrea.

Al doilea meșteșug e să știi a fi econom în cheltueli, și a nu lăsa să se părăduiască nici un fir de porumb, nici o fărimă de pâine, nici un capăt de apă fără folos.

Aci e locul să spunem povestea fetei bogate, la care veniseră peșitorii, și care, voină a-și ocări vecina, spunea că-i o calică și că „și-a făcut zestrea din lăna ce ea, bogată, a aruncat la ganoiu. Atunci peșitorii, oameni cuminiți, au zis: să mergem la ea, deoarece ce cu femeia săracă, dar econoamă, bărbatul muncitor se îmbogățește, înșă cu

LINIȘTE.

Lumea nu se mai frământă,
În natură totul tace.
Binecuvântarea sfântă
A mbrăcat-o'n haina-i blândă,
Și e pace!

Dela dreapta din trestie
Nu se mai zărește lacul,
Apa-i sură s'a închis;
Ritmice cântă prin tufș
Pitpalacul.

Doar' pe coasta de din față
Stă ciobanul pe o dungă.
Tainic măcăe o rață —
Și-atunci câni prin verdeață
Stau la pândă.

Sus pe cerul de argint
Luna urcă maiestoașă...
Stelele-o privesc zimbînd
Și cu cloșca-abia mijînd
Somnuroasă.

Pace, liniște'n vileag
Pe pământ și'n cer e bine...
— Abătut stau eu pe prag
Și-mi trimet dorul pebeag
Pe la tine.

Brașov Pensativo.

Poesii populare.

(Din Arad).

Cântă păsărica'n vie,
Badea moare de mânie,
Că nu-l iubesc el să știe.
Cântă cucu pe islaz,
Moare badea de năcaz,
Că nu-l iubesc, nici nu-l las,
Numai cât îi fac năcaz.
Mută-ți, bade, cărarea
De pe la fereasta mea;
Ori ți-o mută, ori ți-o strică,
Că eu nu-ți mai sunt iubită;
Că ți-am fost plăcută ție,
Până'ai fost de omenie;
Dar' de când te-ai călăcit,
Eu nu te-am mai trebuit.
Trece badea'n sus și'n jos
Supărat și mâniaș,
Las' să treacă, că nu-mi pasă,
Că s' tinără și voioasă,
Și știa lucru'n câmp și'n casă,
Și știa lucru câmpului
Și duc dorul bradului.
Tot mă mir, bade, de tine,
De ce-ți bați gura de mine,
Și umbli să-mi faci rușine.
Plin e codru de tâlhari
Ca ceriul de stele mari;

Plin e codru de voinici
Ca ceriul de stele mici.
Culese de: Rosalia Nedin.

POVESTEA

Unei Coroane de oțel.

Scrișă anume pentru țărânlime.

De
GEORGE COȘBUC.

Oastea.

8. Intrarea oștilor în Bucureștii.

(Continuare.)

Apoi, Domnitorul cu oștirea a plecat spre oraș.

În fruntea tuturor mergeau gendarmii călări, apoi râniiți cu steagurile luate de la Turci, având în mijloc pe Domnul Carol cu generalii.

Îndată după Domn veniau, cântând, într'un singur glas musicile tuturor regimentelor, în fruntea celor cincizeci și două batalioane de pedestrimie. În urmă veniau dorobanșii și călărașii cei amestecați, având în mijloc tunurile turcești. Roșiorii încheiau întreg șiragul.

Și musicile cântau, și steagurile regimentelor falfăiau pe de-asupra capetelor, ropotiau scurt și îndesat pașii făcăilor,

scărșiau roatele tunurilor și era plină câmpia de strălucirea armelor.

Oștirea avea să treacă pe sub o poartă făcută anume, cum e obiceiul să se facă oștirilor biruitoare, înaltă, împodobită cu nepomenită mândrie, cu steaguri, cu slove de aur, cari spuneau numele locurilor pe unde și-au lăsat Români oasele, apărând țara și biruind păgânimea.

Când a fost în dreptul porții, oastea a fost primită cu altă furtună de chiote, și atâtea fiori au aruncat cei adunați peste flacă și sub picioare în drumul lor, încât drumul li-a fost numai o floare.

Primarul Capitalei s'a apropiat atunci de Domnitor, aducându-i pâne și sare, după obiceiul străbunilor, și l'a salutat cu vorbe frumoase, amintind, cât de cu drag a srit oștirea la hotare, câte lipsuri și greutăți a îndurat în țară străină. Cum s'a luptat și și-a vrsat sângele cu atâta bărbăție, că de acum înainte e neclintită soarta României și veghiată neatărnarea ei.

A spus, că țara poate fi mândră de oastea sa, care a deșteptat din morți fala numelui românesc. Că toate acestea le-a făcut oștirea sub înțeleapta cărmuire a Domnitorului. Și apoi: „Grivița, Rahova, Smârdan, vor spune vecinic de-acuma trecătorilor, vitejia poporului român, pe care nu-l cunoșteau destul de bine nici vecinii, nici străinii. Acele locuri au arătat lumii, că brațele, cari au purtat

Noutăți

Arad, 24 Maiu n.

M. Sa Impăratul-rege la Praga. Într-o ședință din urmă a reprezentanței orașului Praga, primarul Dr. Šrb a anunțat, că Maj. Sa Impăratul-rege va merge luna viitoare la Praga. În urma acesteia, reprezentanța orașului a votat cu unanimitate creditul cerut pentru arangearea sărbătorilor la întimpinarea Monarchului.

Știri militare. Corpul ofiteresc din garnisoana Aradului are de prezente doi înalți oaspeți militari. De ieri până azi se află aici generalul B. Česnak și colonelul Frederic Kontz, comandantul honvezimei din Lugoj.

Distincțiunea unui profesor român. „Deșteptarea“ din Cernăuți vestește, că Majestatea Sa Monarchul a decorat cu ordinul coroanei de ferclasa III pe eruditul profesor Eusebiu Popoviciu dela facultatea teologică a universității din Cernăuți. — Distincțiunea profesor este tatăl cunoscutului politician bucovinean și deputat Dr. George Popovici.

Pentru direcțiunea tramvaiului din Arad. Primim din loc știrea despre următoarea întâmplare condamnabilă: Todor Hada, unul dintre fruntașii țărani români din Păncota, mergând luni, în 20 l. c. înainte de amiază la 11^{1/2} ore către gara din Arad, a voit să se urce în tramvaiul din loc, dând semne conductorului, să oprească. Conductorul însă, nevrând nici în seamă să ia pe țeranul român, care era îmbrăcat cât se poate de curățel, — n'a oprit tramvaiul. Numitul nostru țeran numai în fugă mare a putut să ajungă tramvaiul și obosit de fugă, tocmai când era să urce în tramvai, a scăpat bastonul din mână, și răutăciosul conductor nu numai că n'a dat semn de-a se opri tramvaiul, care chiar de astă-dată, ceea ce rar se întâmplă, mergea estra-ordinar de iute, ci din contră, privia rînjind și cu obrăznicie pe țeranul Hada, cum era că-și rupă picioarele dându-se jos după baston. Pentru ca răutatea și cinismul conductorului să-și ajungă culmea, el nici acum n'a dat semnul de oprire, ca țeranul să se poată urca din nou, ci l'a lăsat în drum.

Infierăm indignați această faptă răutăcioasă și condamnabilă a sceleratului conductor, care răspunde la numele Turzó Gábor, și atragem serioasa atențiune a direcțiunii tramvaiului din Arad asupra acestui păcătos slujbaş, rugându-o să-l ia sub cercetare și să-l pedăsească după-cum merită, pentru fapta lui păcătoasă.

Cum adevărat, până și un conductor de tramvai să cuteze a-și bate joc, în așa chip păcătos, de țeranii noștri români, cari nu numai își dau și ei banul acolo, ca și alții, dar sunt mai curași și la suflet și în exterior decât dînsul?!

Neerolog. Primim din Nădlac următoarea veste tristă: Joi, în 16 l. c. regretatul Zenovie Lugoșan, fost învățător, iubitor frate al d-lui învățător Samson Lugoșan din Nădlac, după o boală îndelungată a încetat din viață în vîrstă de 48 ani. În mormântarea s'a întemplat Vineri, în 17 l. c. în Lugoj, unde a locuit în timpul din urmă. Răposatul a fost învățător gr. or. în comuna Satu-mic, lângă Lugoj. Ca învățător, dînsul și-a dat toată truda și a înființat un cor vocal în comună, conducându-l timp de 15—16 ani. La 1896 apot, fiind cuprins de boală, a trecut la pensie, strămutându-se și cu locuința în casa proprie, în nădejdea, că doar se va rălușăni toșă. Astfel de atunc corul a rămas fără conducător, dar elevii lui, ei înșiși și-au ales un alt conducător, dintre ei, și dau înainte cu bune rezultate. La înmormântare a pontificat veneratul protopop Dr. Georgiu Po-

popoviciu din Lugoj, asistat de patru preoți. Cântările funebre le-a executat corul vocal, înființat de decedatul Lugoșan, și venit anume din comuna lor Satu-mic, să dea cinstea cea mai de pe urmă fostului lor învățător și înființator al corului. La groapă cuvîntarea de adio de la colegii învățători a rostit-o dl Georgiu Joandrea, inv. în Lugoj, storcînd lacrimi de la ascultători, și earășî mîngîind inimile intristate, prin cuvintele d-sale alese. Mulți așteptau, să cânte la această înmormântare și vestitul cor din Lugoj; dar n'a făcut-o.

Pe decedatul învățător îl deplîng ne-mîngîiași: soția sa Maria n. Marcu și frații Simeon, paroch; Samson, inv. (Nădlac); Patricie inv. (Furdia), apot surorile, nepoți și nepoate. — Dumnezeu să-l odihnească în pace!

Familia și rudeniile defunctului și pe calea aceasta să exprime adînc simțița lor mulțămîta tuturor, cari au binevoit a lua parte spre a da cinstea din urmă scumpului decedat.

Au pățit-o împănăți! Duminecă niște fete din Boroș-Ineu s'au dus la joc încinse fiind cu brîne tricolore. Sergentul-major al geandarmilor d'acolo, însoțit de un alt geandarm s'a dus și el să vadă hora. Cât a zărit tricolorul românesc însă, l'a rupt. Dela a doua față n'a mai avut însă vreme să rupă, pentru-că voinicul de fecior, Todor Buș, vataful călușerilor, l'a apucat pe dl „strajameșter“ de gât, i a făcut apot vînt, încât a măturat cu el bine praful de pe jos. Celalalt geandarm a luat-o la fugă (că-l sînătoasă, sireaca!), așa că în loc de vredniciei patriotice, s'au ales cu rușine mare!

Așa le trebuie. Să lase în pace pacnicul nostru popor, care cel puțin atîta drept are: să se împodobască cum îi place!

Cas de moarte. Ni-se scriu următoarele: După o boală îndelungată de 8 ani de zile, veteranul preot gr. or. Petru Boticiu din Luncoșoara (în Bihor) a încetat din viață în vîrstă de 61 ani și după serviciu de 36 ani pe terenul bisericesc și școlar. În mormântarea i-s'a făcut în 11 Maiu n. prin părintele protopop Teodor Filip, asistat de dnii preoți G. Morarescu, I. Simoc și Al. Popescu, cum și de învățătorul locului P. Cypou cu elevii școlii. Predica funebă a rostit-o părintele protopop Filip în prezența unui mare număr de poporeni. Decedatul a fost un om activ, eșit din părinții plugari și fost elev al prof. Gavra, pe care des îl amintea în viață. Ca preparand și cleric absolvent, decedatul a fost sfințit de preot pentru Măndruloș (comit. Aradului), de unde mai târziu s'a mutat în comuna sa natală, funcționînd acolo mai înainte ca învățător și preot, ear după aceea numai ca preot, până în timpul din urmă. — Fie-i țărîna ușoară și amintirea vecnică.

Să i fie rușine! Dl Eutimie Caracioni ne spune, că mergînd zilele trecute la Giulița, locul său natal, Ovreiu Roth Bernath a asmuțat contra lui pe primarul Moise Stepanescu, care s'a și grăbit să se facă unealta Jidanului, dînd poruncă în sat ca nimeni să nu primească în gazdă pe dl Caracioni. Ovreiu e supărat pe dl Caracioni pentru-că a trimis pe acolo „Gura Satului“, în care Ovreii sunt arătați în toată a lor goliciune și frumsețe. Primarul Moise nu se simte însă rușinat, când se face unealta jidevească?

Reuniunea economică din Orăștie își va ține o nouă adunare generală luni, în 3 Iunie n., adevărat a doua zi de Rosaliu.

Academia ortodoxă, societatea teologilor din Cernăuți pentru literatură, retorică și musica bisericască a avut în ziua de 7/20 Maiu l. c. — ni-se scrie — o conferință solemnă în sala sinodală a mitropoliei, participînd un ales public din loc și provincă. A fost bine reprezentată preoțiimea dela țeară. Intre cei prezenți erau și I. P. S. D. mitr. Arcadie Ciupercoviț și presidentialul fîrîl br. Bourguignon. După deschiderea conferinței prin președintele societății, dl I. Cofec s'a executat programa de 11 puncte, parte piese de musică vocală („Psalmul 149“, „Captivul“, „Imn“ — text slavean, — „Ce te legeni codrule“, toate de I. Vorobchievici; „Liniața“ de Mandicev-

șchi, „Sermană frunză“ de G. Dima; „Din țezătoare“ potp. de Vidu, „Cîntul marinariilor“ de T. c. de Flondor — cu o precisiune ce denotă destoinicia dirigentului, stud. theol. Arc. Bocancea. S'au cetit apot și două laborate: „Ora et labora“ de Petru de Teutul și „Misiunea preotului ortodox“, de Aur. Crăciunescu. Elaboratul ultim cu deosebire, lucrat din punct de vedere pastoral și istoric-național, a secerat prelungite aplause. În general toate prestațiunile au fost de lăudat.

Seara a urmat în sala filarmonică o petrecere sub presidenția de onoare a Venerab. Sale d-lui prof. theol. Eusebiu Popovici; aranjeri: rigorosanții în teologie: Val. Șesan și A. Crăciunescu. A fost o animație la culme. Româncuțele și descendenții arcașilor lui Ștefan-cel-Mare s'au refolțat la ale sale cu răsărit de soare. — g-l.

Expoziție de vite în Orăștie. Institutul de credit și economii „Ardeleana“ din Orăștie, a pus în anul trecut la dispoziția „Reuniunii Economice“ din Orăștie suma de 200 cor. cu menirea, ca acei bani să fie împărțiți de Reuniune ca premii la o eventuală expoziție de vite, ce s'ar arangea prin Reuniunea de-acolo. În ședința sa dela 11 Maiu n., comitetul „Reuniunii Economice“ a hotărît să țină întâia expoziție de vite la Orăștie, în ziua ce se va fixa în adunarea generală. La expoziție vor fi admise vitele din Orăștie și din toate comunele vecine. Un comitet special va pune la cale toate, pentru nimerita arangeare și reușită a expoziției. „Bunul Econom“ atrage luarea aminte a economilor din loc și din giur asupra acestei hotăriri, rugându-i a se gândi încă de pe acum la acest lucru și a se hotărî pentru participare. În cele 4—5 săptămîni, câte mai sunt până la expoziție, se pot face mulțumitoare logojiri și pregătiri, ca să se arate ce poate și poporul nostru din acele în prețiosul ram economic al ținerii vitelor.

Asasinul regelui Italiei s'a spânzurat în temniță. Din Roma sosește știrea senșională, că asasinul regelui Umberto al Italiei, anarchistul Bresci, s'a spânzurat în celula temniței sale, deși ziua-noaptea era priveghiat cu mare grijă. Se zice, că funia, cu care s'a spânzurat, și-o făcuse dîntr'un mășaiu, ce i-se dase, în contra regulamintului pentru asemenea robi criminali. Casul a produs mare senșatie în toate părțile.

Producțiuni și petreceri de vară. Corul român din Deliblată aranjează la 21 Maiu v. (3 Iunie n.) 1901, a doua zi de Rosaliu (la nedeie) concert împreunat cu reprezentațiune teatrală în sala mare a ospătării Vicea Ardelean de acolo. Inceputul punct seara la 9 ore. Venitul curat e destinat pentru fondul școlii. — Suprasolvirile se primesc cu mulțumită și se vor cuita în public. Programa: 1. „Despărțirea Basarabiei“ cor mixt de T. Lugoșan; 2. „Sămbăta morților“, dramă din popor în 5 acte, localizată după Raupach, de T. V. Păcșeanu; 3. „M'am suit la munte“, cor mixt de A. Glogovean; 4. „Rugămîntea din urmă“, poezie de G. Coșbuc, decl. de Savu Adam; 5. „Isvorul“, tablou viu cu iluminațiune bengalică. După producțiune se vor juca „Călușerul“ și „Bătuta“, și apot urmează jocul.

— Invitare la maiialul elevilor, ce l vor arangea învățătorii dela ambele școli române din Alba-Iulia, Lunl, în 3 Iunie st. n. a. c. (a doua zi de Rosaliu) în „Grădina Popilor“. Inceputul la 2 ore p. m. Dansul pentru adulți se va începe la 8 ore seara. Prețul de intrare: de persoană 80 fl., de familie a 3 persoane 2 cor. Venitul curat este destinat ca premii elevilor la examenul Suprasolvirii se primesc cu mulțumită și se vor cuita pe cale ziaristică.

CARNETUL MEU.

„Unde dai și unde crapă!“

La un bun amic cu stare
Tu te duci să te împrumuți,
Că îți trebuie parale,
Ca din casă să te muți...
Dar îți zice, cum te vede,
Și 'nainte îți ia din apă:
— N'ai doi franci tu până mîne?
„Unde dai și unde crapă!“

Te omori munciad la slujbă
Ziua 'ntreagă dîndu-ți zor
Și te aștepti la 'naintare,
Ca slujbaş sirguitor...
Dar, când crezi că ai la moară,
In sfârșit, mai multă apă,
Ministerul te suprimă...
„Unde dai și unde crapă!“

Te gîndești de bună seamă,
Ca să faci economii
Și tot vrei să-ți spu nevestii
Că, de l.. Ai cam mulți copii...
Dar ea-ți zice înșepată
Și 'nainte îți ia din apă:
— Când de roche tu îmi cumperi?
„Unde dai și unde crapă!“

Unei fete, de ești june,
Ii faci curte, negreșit,
Ea la curte îți răspunde
Și te crezi că ești iubit...
Dar când mâna 'i ceri, ea zice
Și 'nainte îți ia din apă:
— Ah! musiu, sunt logodită.
„Unde dai și unde crapă!“

Duci cu soacră-ta în casă,
Chiar ca dracu pe uscat,
Dar cînd mîna 'i ceri, ea zice
Și 'nainte îți ia din apă:
— Ah! musiu, sunt logodită.
„Unde dai și unde crapă!“

S'asa 'n toate 'n lumea asta
Se întemplă ne'ncetat,
Și când tu de bună seamă
Crezi de-a bine c'ai scăpat,
Mîi boclucuri, daudana
Înainte îți iau din apă
Și tu zici ca și proverbul:
„Unde dai și unde crapă!“

București.

Marion.

ECONOMIE.

Prețurile cerealelor după bursa din 23 Maiu 1901.

Grâu,	pe Iunie 1901	. Cor.	7.59—7.60
Grâu,	Octomvrie		7.66—7.67
Oucuruș,	Maiu		5.33—5.34
Oucuruș,	Iulie		5.39—5.40
Ovăz,	Octomvrie		6.74—6.75
Secară,	Octomvrie		7.75—7.80
Rapișă,	August		13.45—
<i>per 50 kilograme.</i>			

ULTIME ȘTIRI.

Dr. G. Popovici nu candidează.

Imbiat de comitetul partidului poporal național bucovinean să primească candidatura la mandatul vacant din curia a V-a, dl Dr. George Popovici a trimis din București d-lui Dr. I. cav. de Flondor la Cernăuți următoarea declarațiune:

Scumpul și mult stimatul meu amic!
Mi-ați făcut onoarea a-mi oferi în numele partidului poporal național candidatura pentru mandatul vacant din curia a cincia. Primească partidul vîile mele mulțămite pentru acest act de încredere, pe care știu a-l prețui. Imprejurări particulare nu-mi permit însă a urma și de astă-dată chemării. Regret din inimă, pentru-că aș fi dorit să pot servi cauzei. Primiți, Vă rog, expresia celei mai distinse considerațiuni și o amicală strîngere de mînă. — Dr. George Popovici.

Răboiul buro-anglez.

Capstadt, 23 Maiu. Știri din toate părțile vestesc, că trupele bure din Capland și Oranje au primit porunca, să se concentreze. Autoritățile militare sînt pregătite pentru eventualitatea, că De Wett însuși va lua comanda supremă asupra trupelor concentrate.

Editor. Aurel Popovici Barcianu.
Red. respons. Ioan Russu Ștrianu.

In Ungaria cea mai veche fabrică de reovisite bisericesti
și prapore

Oberbauer A. succesorul

furnisorul de curte al altetelor Lor ces. și reg. Archiducelui Iosif și
Archiducesei Clotilda.

Budapesta IV. Văci-uteza 15.

Intemeiată în 1868.

De cinci ori premiată.

Firmă recunoscută de toată încrederea, serviciu prompt.

Recomandă magazinul seu cu asortiment bogat și anume: Totfelul de
ornate bisericesti. Cea mai frumoasă și mai bună confecționare în Felone
cu prețuri avantajoase, precum și prapori și steaguri pentru biserici societăți
(reuniuni). Flamure pentru festivități și alte ocazii.

Potire, sfetnice pentru altar și de aninat precum și cruci, apoi icoane
sfinte pentru iconostas foarte bine executate. Piasnițe executate în deferite.
variațiuni.

Mostre și planuri însoțite cu nota de spese le trimit francate.

592 8-24

„Mureșanul“

instituit de credit și economii, societate pe acțiuni în
MARIA-RADNA.

Fundat și deschis în 15 Noemvrie 1897.

Capital social fl. 40.000, în 400 acțiuni de fl. 100.

Acordă: credite personale pe cambii; credite pe cambii cu
acoperire ipotecară; credite pe obligațiuni cu cavenți până la
fl. 50; și împrumuturi pe amanete și efecte publice.

Primește: depuneri de bani spre fructificare, după cari institutul
plătește contribuția erarială; ear' deponenții primesc după banii
depuși până la 1000 5% de la 1000 în sus 6% interese.

569 —12

Dircețiunea.

Crema Margareta

este cel mai sigur mijloc pentru producerea, perfecționarea și
conservarea

! frumuseței !

Acest minunat preparat nevătămător, curat și fără grăsime
are un efect uimitor.

În câte-va zile face să dispară alunele, petele de ficat, coșii,
jupuiturile, bibițele, punctele negre (comedonele) și toate afecțiunile
pielei. Netezește încreșturile și ciupiturile de vârsat (bubab), având
efect chiar și asupra celor mai înaintați în vârstă, carora le face
pielea tânără și frumoasă.

Dr. Mosengeil și Metzger, renumiți profesori, vindecă încreș-
turile de pe obraji cu ajutorul masajului. Spre acest scop Crema
Margareta este cea mai potrivită. Dacă se masează zilnic fața cu
Crema Margareta, dispar nu numai alunițele, petele de ficat, și alte
necurătenii de piele, ci și încreșturile, ciupiturile de bubab și alte
anomalii cauzate prin bătrânețe, griji, boala etc. etc.

Un perservativ în contra arșei soarelui și a vâretului.

Se poate și ziua întrebuința.

Pudra de dame Margareta 1 cor. 20 fil. 553 28—

Săpunul Margareta 70 fil.

Pasta de dinți Margareta costă 1 cor.

Regeneratorul părului, care produce culoare originală
părului încăruntit, 2 cor.

Blondinisarea părului de ori-ce culoare, prin care părul
primește o culoare aurie, 1 și 2 cor.

Pomada tanochinică, cel mai bun mijloc spre cultivarea
și creșterea părului, 70 fil. și 1 cor.

Resucitor de mustați Bohus de Vilagos, spre cultivarea
mustăților, 50 și 70 fil.

CLEMENT FÖLDES

Arad, strada Deák Ferencz Nr. 12.

Representant general pentru România:

Domnul Moritz Pollak București, Calea Văcărești Nr. 5.

Se află de vânzare la drogueriile; Brusa, Economul & Co., M. Stoinescu,
I. Tetz, I. Zanfirescu și în en gros și detalii la Frații Albachary și la
toate farmaciile.

Dovadă despre eficacitatea folosirii cremei Margareta e și următoarea epistolă:

D-lui Gutorl Földes Kelemen, în Arad.

Folosese demult Crema-Margareta. Primește simpatiile mele pentru efectul bun
al acestui creme.

București

Maria Ionașcu, artistă la Teatrul Național.

Feriți-vă de contrafacere!

Veritabil numai atunci dacă cutia poartă eticheta mea și marca de fabrică înregistrată!

„La rândunică“.

„La rândunică“.

N-rul telefonului în oraș și comitat 10.

Hoffmann Sándor

Prăvălia sa de mode și magazie
de postavuri.

Edificiul teatrului **Arad.** Edificiul teatrului.

Recomand On. atențiuni a publicului cumpără-
tor bogatul meu magazin cu prețuri noue. Princi-
piul meu este ca prin prețuri estine se pot ajunge
la o circulație mare.

Astfel ori-cine dorește a cumpăra cu bani gata
profită de 5% scăzământ.

La țirguală de 100 florini are 5 florini scăzământ.

597 4— Din privilegiu

schimbării de locaș

recomand magazinul meu de:

Postav, perdele și cuverte de pat.

Postavurile mele dela 19 cruceri în sus sunt de
cea mai fină calitate, fabricațiune solidă și în urma
mării circulațiuni, resturile de câte 8—10 metri se
pot căpeta cu 25% lăsământ. Mi-a succes se procur
mănuși de pele de așa o bună și fină calitate durabile
și frumoase încât cumpărătorii vor rămânea surprinși
Părechea numai 95 cruceri.

Cioapi făcuți de robi după prețurile curente.
Parisoale în asortiment uriaș.

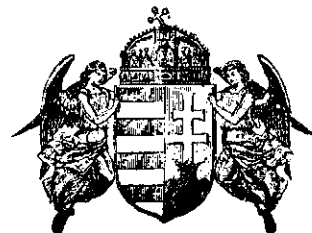
Delaine franceze și batiste în mustre
surprinzătoare.

→ La „Rândunică“ ←

Hăinuțe pentru
băieți și surțe asor-
timent minunat.

Bluse-cămeși pen-
tru dame numai
cu 99 cr. bucata.

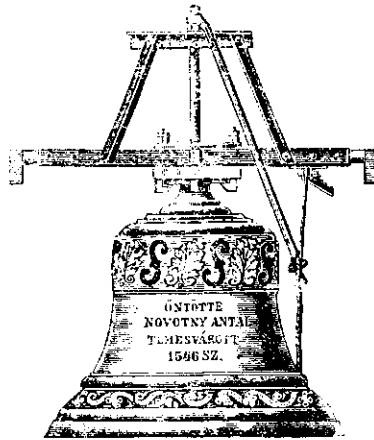
Premiat cu medaliă cea mare milenară la expoziția din Budapesta în 1896

Turnătoria de clopote și de metal
la lui

Antoniou Novotny

în Timișoara-Fabric

se recomandă spre pregătirea clopotelo
nouă, precum la turnarea de nou a clo-
potelor stricate, mai departe spre face-
rea de clopote întregi armonioase, pe lângă
garanție pe mai mulți ani, provăzute cu
adiustări de fer bătut, construite spre a
le întorce cu ușurință în ori ce parte, in-
data ce clopotele sunt bătute de o lăture
prin ceea-ce sunt mântuite de crepare. —
Cu deosebire recomand

clopote patentate găurite

de mine inventate și mai de multe ori
premiat, cari sunt provezute în partea
superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au
un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede mai placut și cu vibrarea
mai voluminoasă decât cele ce sistem vechiu, așa că un clopot pa-
tentat de 327 kg este egal în tonul unui clopot de 408 kg. patent
după sistemul vechiu.

Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut,
de sine stătător, — spre preadiastarea clopotelor vechi cu adiu-
stare de fer bătut, — ca și spre turnarea de toace de metal. Clopote
în greutate de 300 kg. și mai jos se află totdeauna gata în magazin.

Preț-curanturi ilustrate se trimit la cerere grătit și franco.

505 88—